

KÁDROVÝ DOTAZNÍK

Moje korespondence s *Rudým právem*

I. - Dopis *Rudému právu* ze dne 4.VII.1975

Vážení soudruzi!

Patřím k Vaším čtenářům a se zájmem čtu rubriku, v níž seznamujete své čtenáře s dopisy, v nichž se na Vás obracejí se svými všedními i nevšedními starostmi. Se zájmem a uspokojením sleduji péči, kterou dopisům věnujete. Před necelým týdnem jsem se setkal s věcí, která mne vážně znepokojila, již několik dní jsem toho pln, až jsem se rozhodl nakonec, že se musím z toho všeho vypovídat, podělit se s Vámi o své obavy a poradit se s Vámi, co se tu dá dělat.

Ve francouzském listě *Le Monde* z neděle 29.- pondělí 30. června jsem si přečetl dopis českého filosofa, dr. Karla Kosíka Dr.Sc, který adresuje J.P.Sartrovi. V dopise Karel Kosík uvádí hned několik znepokojivých skutečností:

1. Již leta je zbaven možnosti vykonávat práci, jež by odpovídala jeho vzdělání.
2. Je vyloučen z jakékoli spoluúčasti na činnosti našich vědeckých institucí.
3. Nemůže u nás publikovat.
4. Bylo mu zabaveno 1000 stran výpisků a poznámek, jež tvoří podklad jeho dvou připravovaných děl, *O praxi* a *O pravdě*.

Především by mne zajímalo, zda skutečnosti uvedené v dopise jsou pravdivé. Je-li tomu tak, pak by mne zajímalo, zda tyto skutečnosti jsou v souladu se zákony naší republiky. Nejsou-li v souladu s našimi zákony, jak mohu jakožto občan této země postupovat, abych svým úsilím napomohl obnovení zákonnosti? Jsou-li v souladu s našimi zákony, pak s kterými, a jaké zákonité cesty jsou mi otevřeny, abych mohl požadovat takovou jejich změnu, jež by podobné zacházení s občanem naší republiky napříště nedovolovala?

Těším se na Vaši odpověď.

Váš čtenář,

Julius Tomin

II. – Odpověď *Rudého práva* ze dne 8.VII.1975

Vážený soudruhu,

potvrzuji příjem Vašeho dopisu ze dne 4.7.1975 a sděluji Vám, že Vám ve věci Karla Kosíka nemohu sdělit žádné další podrobnosti. Jak sám píšete, jmenovaný se obrátil na buržoazní francouzský list *Le Monde* a ne na *Rudé právo*. Záležitost, o které píšete, nemůžeme dost dobře posoudit, neboť je to věcí příslušných státních orgánů a jenom ony by Vám mohly Vaše otázky zodpovědět.

Se soudružským pozdravem

Jaroslav Kořínek,

zástupce šéfredaktora

III. – Dopis a odpověď v pohledu do zrcadla (Spiegelu)

Dostanu opravdovou odpověď?

Dopis z Prahy adresovaný *Spiegelu*.

Patřím k těm, kdo i v dospělosti rádi sáhnou po pohádkové knížce. Oblíbil jsem si pohádku, ve které hraje důležitou úlohu zrcadlo (Spiegel), které vždy říká pravdu.

Kdybych byl občanem Německé spolkové republiky, pak v obavách o svobodu – o duchovní krásu své vlasti, zeptal bych se asi zrcadla (Spiegelu): Je pravdou, že komunisté v mé zemi nemohou zastávat ku příkladu učitelské místo? Co mohu učinit, aby ustalo podobné zasahování do základních občanských práv? Nejsem však občanem Německé spolkové republiky, mé otázky mi Spiegel (zrcadlo) nemůže zodpovědět, obracím se proto ke *Spiegelu* (zrcadlu) pouze s jedinou prosbou, aby se tázal spolu se mnou a aby mé otázky výrazně odzrcadlil.

Oč jde? Před několika týdny jsem četl ve francouzském listě *Le Monde* dopis, který český filosof Karel Kosík adresuje svému příteli J.P.Sartrovi. Kosík píše v dopise o věcech, které mne hluboce znepokojily: 1. Již řadu let je mu vzata jakákoli možnost zastávat místo, jež odpovídá jeho vzdělání. 2. K. Kosík je vyloučen z jakékoli účasti na činnosti našich vědeckých institucí. 3. K. Kosík nemůže v naší zemi publikovat, jeho knihy byly ztaženy z knihoven. 4. Při domovní prohlídce mu bylo zabaveno 1000 stran rukopisu. Rukopis obsahuje přípravné práce pro dvě knihy: *O praxi* a *O pravdě*.

Své znepokojení nad uvedenými skutečnostmi jsem tlumočil našemu listu *Rudé právo*. *Rudé právo* je tiskovým orgánem naší komunistické strany; lidé se k *Rudému právu* obracejí s otázkami, jimž jiné instituce nepopřejí náležitý sluch. Proto i já jsem adresoval *Rudému právu* své otázky: 1. Odpovídají skutečnosti, o kterých Kosík píše, pravdě? 2. Jsou-li tyto skutečnosti pravdivé, jsou v souladu se zákony naší republiky? 3. Jsou-li v rozporu s našimi zákony, co mohu jakožto občan této země učinit, abych napomohl obnovení zákonnosti? 4. Jsou-li uvedené skutečnosti v souladu s našimi zákony, pak s jakými zákony a jaké cesty jsou mi otevřeny, abych mohl usilovat o jejich změnu, a to takovou změnu, jež by podobné zacházení s našimi občany napříště vylučovala?

S napětím jsem očekával odpověď. A skutečně, *Rudé právo* mi jistou odpověď poskytlo: *Rudé právo* nemůže moje otázky zodpovědět, protože se Karel Kosík obrátil na západní buržoazní tisk.

A tu se dostávám ke své hlavní otázce: Smíme se vzdát práva tázat se společně se „socialisty, demokraty a komunisty“ Západu – cituji závěrečná slova Kosíkova dopisu – po elementární zákonnosti a spravedlnosti v socialistické zemi? Může podobné společné tázání sloužit k tomu, aby zdůvodnilo přezírání samotného tázání?

Julius Tomin

IV. – Dopis *Rudému právu* ze dne 28.VII.1975

Vážení soudruzi,
v příloze zasílám kopii dopisu, který jsem napsal západoněmeckému časopisu *Spiegel*. Dopis Vám zasílám proto, že se v něm zmiňuji o Vašem listě.

Dovolte, abych využil této příležitosti a obrátil se na Vás s dvojí prosbou.

1. V *l'Humanité* ze 16. května jsem si přečetl projekt deklarace svobod, který Komunistická strana Francie předložila k široké diskusi. Projekt deklarace mne zaujal a zamrzelo mne, že většině ostatních zaměstnanců našeho závodu znemožňuje jazyková brána hlouběji se s textem obeznámit. Obrátil jsem se proto na vedoucího našeho kolektivu soutěžícího o titul brigády socialistické práce s návrhem, abychom se textem podrobněji zabývali na některé schůzi kolektivu. Věc jsem mimo jiné konzultoval se směnovým technikem i

s vedoucím směnových techniků, s vedoucím výroby, s předsedou ZO ROH i s ředitelem podniku. Setkal jsem se s různými postoji, od opatrného „O tom já rozhodovat nemohu, mám dvě děti“, přes vulgární „To se to francouzským komunistům deklaruje, když nemají v rukou moc. To vážně myslíte, že by jim ještě šlo o svobodu, jakmile by se dostali k moci?“ až po pokus zdůvodnit vyhýbavě odmítavý postoj: „My jsme dělali dříve chybu, když jsme mysleli, že s lidmi můžeme hovořit o čemkoliv. S lidmi ve fabrice tak ještě můžeme hovořit o tom, zda mají spravedlivou odměnu za práci. To jsem se naučil na školení, že s lidmi nemůžeme hovořit o takových věcech, jako je hmota a duch, jako je materialismus a idealismus, s lidmi nemůžeme hovořit o tom, co je základní filosofická otázka.“ Nakonec však přece jen převládl názor, že je třeba vzít můj návrh vážně, a ředitel podniku, ing. Trávníček, si ode mne vzal *l'Humanité* s textem projektu deklarace práv a svobod občana s tím, že si nechá text přeložit a poté usoudí, zda by bylo vhodné, aby se zaměstnanci podniku s textem obeznámili a o textu si společně na některé ze schůzí pohovořili. Před několika dny mi však ředitel sdělil, že má vážné potíže se sehnáním překladatele. A tu se na Vás obracím se svou prosbou. Text tak závažného a zajímavého dokumentu máte jistě přeložený. Byl bych Vám velice vděčen, kdybyste mi přeložený text mohli poslat, abych jej vedení našeho podniku mohl předložit k prostudování.

2. Základním principem, z něhož KS Francie při vypracování textu projektu deklarace práv a svobod občana vychází, je podle slov Georgeese Marchaise snaha čerpat poučení ze zkušeností socialistického systému, a to jak poučení pozitivní, tak i poučení negativní. Pět let pracuji jako strojník v Elektrárnách Holešovice a pokouším se sladit svou vědeckou práci v oboru filosofie s přímou účastí ve výrobě. Za tuto dobu jsem načerpal řadu cenných zkušeností a myslím, že by mohly zajímat komisi, která pod předsednictvím Paula Laurenta projekt připravila. Obávám se však, že mé zkušenosti by mohly být příliš jednostranné, a rád bych si s několika našimi kvalifikovanými odborníky o svých připomínkách pohovořil dříve, nežli je zašlu redakci *l'Humanité*. Ve svých připomínkách se chci omezit na poměrně úzký okruh otázek, na problém práva na práci a na vzdělání, na problém využití schopností občanů a prostor pro jejich rozvoj v naší socialistické společnosti. Bohužel, pracovníci FFUK, Ústavu pro sociologii a filosofii ČSAV usoudili, že zaměstnání strojníka mne vyřadilo z jakéhokoli možného vědeckého kontaktu s nimi. Opravdu proto nevím, s kým bych si mohl a měl o svých zkušenostech, které chci redakci *l'Humanité* tlumočit, pohovořit. Byl bych Vám proto vděčen, kdybyste mi sdělili, na koho bych se mohl v této věci s důvěrou obrátit, kdo přede mnou nezavře své dveře. Po svých neblahých zkušenostech bych pak velice uvítal, kdybyste mi žádané konzultace přímo zprostředkovali.

Doufám, že mou dvojí prosbu neodmítnete, a těším se na Vaši odpověď.¹

S pozdravem

Julius Tomin

V. – Dopis *Rudého práva* ze dne 31.VII.1975

¹ Následující dopis *Rudého práva* nebyl jedinou reakcí na můj dopis, v němž se na redakci obracím se žádostí o český text projektu deklarace svobod Komunistické strany Francie. Během týdne *l'Humanité*, až do té doby volně ke koupi, vymizelo z novinových kiosků.

Vážený soudruhu,
 včas a věcně jsem odpovídal na Vaše předcházející dopisy. Skutečnost, že se obracíte na západoněmecký časopis *Spiegel*, jasně svědčí o tom, jaké cíle sledujete. Myslím si, že za těchto okolností je zbytečné pokračovat v další korespondenci.

Se soudružským pozdravem
 Jaroslav Kořínek,
 zástupce šéfredaktora

VI. – Dopis *Rudému právu* ze dne 24.VIII.1975

Vážení soudruzi,
 posílám Vám v příloze dovětek k mé korespondenci s Vámi. Velice bych uvítal, kdybyste celou korespondenci i s dovětkem zveřejnili ve Vašem listě. Pokud tak nemůžete učinit, sdělte mi laskavě, na který z našich listů se mám v této věci obrátit, kde budu mít podle Vašeho soudu největší naději na úspěch.

S pozdravem
 Julius Tomin

P.s. Dovolil jsem si *Spiegelu* nastavit zrcadlo západoněmeckých občanských svobod. Udivuje mne, že proto zástupce šéfredaktora *Rudého práva* odmítl odpovědět na mé otázky týkající se Deklarace práv a svobod Komunistické strany Francie. *Spiegel* můj „Dopis“ nezveřejnil s odůvodněním, že rubrika dopisů je vyhrazena pro dopisy, které reagují na stránky *Spiegelu*.

VII. – Konec korespondence s *Rudým právem*?

Nutnost společné práce pro socialismus!

Sedím v elektrárně, dole pod kondenzační turbínou; od svodného kanálu mne dělí děravý plech, na kterém jsem postavil náš strojnický vigvam. Kanál páchne, nedá se tu dýchat, je mi špatně při pomyšlení, že mne dnes čeká šestnáctihodinová služba. V ruce držím dopis z *Rudého práva*: „Vážený soudruhu, včas a věcně jsem odpovídal na Vaše předcházející dopisy. Skutečnost, že se obracíte na západoněmecký časopis *Spiegel*, jasně svědčí o tom, jaké cíle sledujete. Myslím si, že za těchto okolností je zbytečné pokračovat v další korespondenci. Se soudružským pozdravem, Jaroslav Kořínek, zástupce šéfredaktora.“

Je mi to líto, soudruhu Koříнку, že Vás zase budu obtěžovat. Opravdu jsem chtěl vyjít vstříc Vašemu přání. Mám však dnes šestnáctku, kanál páchne, nedá se tu dýchat, a tak si říkám, co bych Vás šetřil. A jak tak mám plastické špunty v uších a za zády mi hvízdá nedoléhající ventil odlučovače, zvučí mi v uších neodbytná myšlenka: Činí-li Vám, soudruhu zástupce šéfredaktora, takové potíže čtení mých dopisů, pojdme si své funkce vyměnit. Já Vám slibuji, že Vaše dopisy budu číst s neutuchající trpělivostí a svědomitě na ně budu odpovídat. Vzdělání potřebné k výkonu funkce redaktora mám, své filosofické vzdělání v oboru marxistické filosofie jsem obohatil pětiletou praxí přímo ve výrobě. Ručím Vám za to, že podobná pětiletá zkušenost není k zaplacení. Mám-li vzdělání potřebné k tomu, abych mohl zastávat Vaše místo, Vy jistě snadno absolvujete měsíční zaškolení do funkce strojníka v kondenzaci. A ještě jedno Vám mohu přislíbit. Vyměníme-li si svá místa, učiním vše pro to, abyste měl zajištěn potřebný prostor pro Váš další odborný růst. Nedovedete si představit, s jakými obtížemi jsem se setkal v tomto ohledu během posledních pěti let. To, co

jsem mohl učinit přímo v elektrárně, aby se zde dobře studovalo a pracovalo, to jsem učinil. Bylo-li před mým příchodem do elektrárny nepředstavitelné, že by si některý z dělníků během šichty mohl vytáhnout a číst knihu, dnes se spojení duševní činnosti s obsluhou strojního zařízení stalo samozřejmostí takřka pro každého strojníka. A co je hlavní, vybudoval jsem postupně v kondenzaci přístřešek. Nepoteče Vám na knihy, knihy Vám nezapadají během několika minut prachem ani padající sklovitou vatou z demontovaného či montovaného parovodu. Prostor nad hlavou Vám ochrání čtyři plechy, jedna hobra, jedna deska z umělé hmoty, jeden pytel, jedna stará plátěná záclona a spousta hadrů, které ucpávají časem se objevivší díry a netěsnosti. Před průvanem a prachem Vás z levé strany ochrání dvě plechové zástěny, dva menší plechy, dřevěná deska, deska z tvrdého papíru a plátěný pytel; z pravé strany budete chráněn dvěma dřevěnými deskami, dvěma plechy, kusem visícího papíru, kusem visícího hadru a závěsem z pytloviny; zepředu i zezadu Vás před průvanem budou krýt tři plechy a tři dřevěné desky. Ředitel podniku, ing. Trávníček, prý se o přístřešku vyjadřuje jako o doupěti jeskynního člověka; a skutečně, přístřešek nepůsobí nejlepším estetickým dojmem. Takřka veškerý stavební materiál pochází z odhozených a nepotřebných dílů, které jsem našel na hromadách smetí porůznu po elektrárně. Mohu Vás však ujistit, že až na pach z kanálu vigvam spolehlivě funguje. Dokud jsem nepostavil přístřešek, byla tu voda kapající za krk a průvan pronikající do kostí samozřejmým údělem strojníka v kondenzaci. Kdo tu pobyl déle, odešel zruinován revmatismem (strojnice Maryšková). Jak říkám, co se dalo pro zajištění a zlidštění pracovních a studijních podmínek udělat přímo v elektrárně, to jsem učinil. Pokud však jde o zajištění širších podmínek pro odborný růst v oboru marxistické filosofie, tu mé síly nestačily přes veškerou mou snahu. Uvedu příklad: již po necelých čtyřech měsících od příchodu do elektrárny jsem se dopisem ze dne 20.XI.1970 obrátil na Filosofickou fakultu UK a na Filosoficko-sociologický ústav ČSAV dopisem, ve kterém jsem žádal o pomoc; chtěl jsem si s odborníky prodiskutovat plán mé další vědecké práce. V dopise mimo jiného píše: „Vzhledem k mému povolání (jsem strojníkem v trojsměnném elektrárenském provozu) jsou moje možnosti styku s naší filosofickou obcí minimální, prakticky nulové. O to více potřebuji, ne subjektivně, nýbrž objektivně, kritickou pomoc profesionálních filosofů.“ Jaká byla odezva? Více než negativní. O tom jsem se však již zmínil ve svém posledním dopise, který jsem Vám poslal: pracovníci FFUK, Ústavu pro filosofii a sociologii ČSAV usoudili, že zaměstnání strojníka mě vyřadilo z jakéhokoli možného vědeckého kontaktu s nimi. – Ať jsem dělal co dělal, v tomto ohledu se mi během celých pěti let nepodařilo vůbec nic změnit. A právě proto bych uvítal, kdybych si s Vámi mohl na čas vyměnit své místo. Ujišťuji Vás, že bych se zasadil vši svou vahou zástupce šéfredaktora *Rudého práva* o to, aby Vám děkan FFUK nemohl zamítnout obhajobu kandidátské práce jen proto, že fakultní orgány považují činnost strojníka za společensky tak málo významnou, že je neslučitelná s udělením titulu CSc., a úsilí o sepětí práce dělníka s teoretickou prací v oblasti marxismu leninismu za tak nízkou angažovanost, že na obhajobu kandidátské práce nemáte nárok z hlediska morálního ani politického. Ujišťuji Vás, že napíšete-li v elektrárně knihu, zasadím se vši svou vahou zástupce šéfredaktora *Rudého práva* o to, aby Vaše práce byla řádně posouzena, aby Vám byly posudky zaslány, aby Vám byla otevřena cesta k publikaci. Tu mne však napadá: Věci, o něž jde, jsou věci závažné. Budeme žít my a naše děti v socialistické společnosti, ve společnosti, kde bude samozřejmostí prostor pro plnohodnotný a svobodný rozvoj každého člověka, ve společnosti, kde angažovanost v dimenzích celého lidstva bude samozřejmostí pro každého? Nebo budeme společností, kde bude samozřejmostí, že stovky lidí strčíme do fabrik,

nebudeme-li je moci strčit do žalářů, že jedem naplníme celou oblast dělnické práce, jakmile z ní uděláme náhražku káznice, že lidem vezmeme možnost diskutovat, psát, vědecky růst, a napíší-li přece něco, sebereme jim rukopis, že lidem vezmeme možnost angažovat se pro socialismus doma i za hranicemi naší země? Věci, o něž tu jde, jsou věci závažné a vyžadují plnou angažovanost poctivého a zkušeného komunisty. Já jsem se dosud nestal členem strany, a tak mám obavu, že bych třeba na Vašem místě neměl dost potřebné autority. Vyměníme si tedy znovu svá místa, já budu za Vás i nadále elektrárenským dělníkem, Vy seberete veškerou trpělivost potřebnou ke čtení mých dopisů, co však je hlavní, zasadíte se vši vahou komunisty o to, aby byl znovu rozevřen prostor k plnohodnotné participaci na rozvoji socialistické společnosti pro všechny ty, kteří byli z této participace vyloučeni, nedopustili se však ničeho trestného a během posledních pěti let právě díky vybočení ze zaběhnuté dráhy načerpali neocenitelné zkušenosti, jimiž si naše společnost nemůže dovolit opovrhovat. Že to nejde? Jde-li Vám opravdu o socialismus, pak to musí jít.

Julius Tomin